

Punt a la i

Núm. 111 / Octubre 2004

Política educativa i igualtat d'oportunitats. Prioritats i propostes

Xavier Bonal, Miquel Àngel Es-somba i Ferran Ferrer (coords.)
Publicat per Mediterrània i la Fundació Jaume Bofill

Aquest llibre és fruit del treball que durant vuit mesos ha dut a terme un grup de persones preocupades per la millora de l'educació a Catalunya, reunides per iniciativa de la Fundació Jaume Bofill.

Les prioritats i propostes que presenta són el resultat del procés de reflexió i discussió d'aquests professionals procedents de diversos àmbits del món educatiu. Ambdues contenen idees diverses i riques sobre què cal fer per construir un sistema educatiu de qualitat que tingui com a objectiu prioritari la igualtat d'oportunitats.

D'altra banda, el llibre també recull els textos dels experts que durant aquest període van orientar, ajudar i proporcionar dades actualitzades sobre els diferents àmbits que configuren les grans preocupacions en l'ensenyament avui dia.

Els reptes que té plantejats l'educació en un futur immediat ens reclamen una lectura atenta d'aquestes propostes, una lectura que ens convidarà a reflexionar sobre el disseny d'una nova po-

lítica educativa que faci efectiu el principi de la igualtat d'oportunitats.

ÍNDEX: Presentació. 1. Introducció. 2. Propostes per a la igualtat d'oportunitats en la política educativa a Catalunya. 3. Prioritats polítiques per a la igualtat d'oportunitats educatives a Catalunya. Annexos. ■

La producció audiovisual com a eina d'educació social adreçada a adolescents i joves en situació de risc de marginació social

Teleduca. Educació i Comunicació. Jaume Funes (coord.), Carme Mayugo, Montserrat Moix, Marta Ricart i Sara Reñé

El treball cerca criteris per a l'elaboració de metodologies basades en l'ús dels audiovisuals que, a banda de ser un recurs d'expressió dinàmic i fascinant per als adolescents, poden esdevenir instruments excel·lents per treballar dinàmiques de participació i col·laboració.

S'analitzen 25 experiències de producció audiovisual desenvolupades en el marc de l'educació formal i no formal entre 1998 i 2003. Els gèneres més treballats són el reportatge –que es planteja com una activitat d'anàlisi i d'investigació sobre el terreny– i la ficció –que es treballa a través de mimficcions o produccions breus molt expressives que expliquen una història senzilla sense diàlegs.

Els adolescents construeixen les mimficcions de forma lliure, i, per tant, són molt representatives dels seus interessos i motivacions, de les seves mirades sobre el món, i neixen també molt contextualitzades per les dinàmiques de relació que es generen dins dels grups de treball.

A partir de l'anàlisi s'ha elaborat una primera proposta metodològica d'intervenció educativa.

ÍNDEX: 1. Marc teòric. 2. Metodologia. 3. Eix educatiu. 4. Eix representacional. 5. Conclusions. 6. Referències. 7. Annex. 8. Proposta metodològica. ■

Les mesures d'allunyament d'estrangers en el sistema de control migratori espanyol

David Moya Malapeira
Tesi de doctorat

Partint de l'evolució històrica de les actuacions administratives que traslladen al país d'origen els estrangers en situació irregular, s'analitzen les mesures actuals de l'ordenament espanyol (retorn, devolució i expulsió) i es destrien i organitzen una sèrie d'elements i problemes comuns a totes tres.

A banda de l'anàlisi d'aquestes mesures tradicionalment emmarcades dins del Dret Administratiu però sotmeses a tensió sota la regulació de Dret Comunitari, es revisen els fonaments constitucionals d'aquest tipus de mesu-

res (arts. 13, 19 i 25 CE) i la protecció que des de la perspectiva dels Drets Humans atorguen als estrangers la Constitució i el Dret Internacional dels Drets Humans. La tesi sosté l'existència d'una estructura normativa i uns principis de funcionament comuns que, combinats amb altres elements més específics de cada mesura, ofereixen al legislador un ventall molt flexible de mesures al servei del control migratori, tant en l'entrada com al llarg de l'estada de l'estranger al territori. En la tasca d'anàlisi i interpretació normativa s'ha utilitzat la jurisprudència dels diferents tribunals (TC, TEDH, TJCE, TS, TSJ), informes de diverses institucions (Defensor del Poble, Síndic de Greuges, Comissionat Europeu pels Drets Humans, Comitè de Drets Socials, etc.) i les institucions similars que es poden trobar al Dret Comparat.

ÍNDEX: Introducció al sistema de control migratori i a les mesures d'allunyament d'estrangers. 1. Evolució històrica i marc jurídicopolític de les mesures d'allunyament d'estrangers. 2. Les mesures d'allunyament d'estrangers al servei del control extern o control d'entrada. 3. Les mesures d'allunyament d'estrangers al servei del control intern o d'estança. 4. L'execució de les mesures d'allunyament d'estrangers. Conclusions. Bibliografia. ■

Pioneres i pioners. Trajectòries biogràfiques de filles i fills de famílies immigrades a Catalunya

Laura Torradella i Elisabet Tejero (Col·lectiu d'Estudis Biogràfics)

Les trajectòries biogràfiques de les filles i els fills de famílies immigrades nascuts o arribats a Catalunya durant els anys setanta i vuitanta han passat socialment desapercebudes en bona mesura perquè el context sociopolític d'aquells anys no era tan restric-

tiu amb la immigració com ho és l'actual i també perquè el ressò mediàtic era aleshores molt menor.

Aquesta recerca vol donar visibilitat i comprendre en la seva normalitat, complexitat i diversitat algunes trajectòries de vida d'aquests joves d'origen immigrant socialitzats a Catalunya. Per tal d'aproximar-nos a aquesta realitat hem optat per una mirada biogràfica que situa en el nucli de la investigació sociològica el subjecte i la seva subjectivitat. A través d'aquesta perspectiva podem entendre, per una banda, com l'experiència migratòria dels pares opera com a llegat biogràfic en la mesura que condiciona les pràctiques i els imaginaris dels seus fills i filles i, per l'altra, com l'elaboració d'aquest llegat migratori actua com un recurs biogràfic positiu en termes d'integració i ciutadania.

ÍNDEX: 1. Presentació de la recerca. 2. Perfils biogràfics. 3. Pioneres i pioners (resistents, intèrprets, malabaristes, mestissos). 4. Biografia, migració i ciutadania. 5. Bibliografia. ■

Avaluació de les polítiques públiques des de la perspectiva de la teoria del gènere: una alternativa a la societat patriarcal

Mònica Gelambí Torrell

Tesi de doctorat

Estudi del discurs polític que hi ha darrere de les polítiques municipals catalanes d'igualtat d'oportunitats i de gènere en els ajuntaments de ciutats amb més de 20.000 habitants.

A partir dels instruments que proporcionen les anàlisis feministes sobre l'Estat del benestar es justifica la necessitat que hi hagi polítiques de gènere, tenint en

compte que totes les polítiques per a la igualtat d'oportunitats no són polítiques de gènere.

El treball analitza les entrevistes als regidors i regidores de la dona, de les polítiques per a la igualtat d'oportunitats o de Benestar social de 45 ajuntaments a partir de les quals s'ha elaborat una tipologia composta per 6 maneres d'entendre aquestes polítiques: (1) considerar la igualtat d'oportunitats entre sexes un problema polític perillós; (2) creure que la igualtat d'oportunitats entre sexes ja està garantida i que no existeix cap problema polític que s'hi relacioni; (3) creure en polítiques proteccionistes: les dones ho tenen més difícil; (4) creure en polítiques que fomenten una major presència de les dones per aconseguir un nou contracte social; (5) dur a terme polítiques que busquen el canvi en el rol de les dones per aconseguir un nou contracte social, i (6) elaborar polítiques transversals de gènere.

Elaborar un nou contracte social és cosa de totes i tots. Només un 17% dels ajuntaments que es van entrevistar defineixen les polítiques per a la igualtat d'oportunitats com a polítiques de gènere.

ÍNDEX: 1. Introducció. 2. Context. Redefinició de l'Estat del benestar. Introducció de la dimensió de gènere. 3. Les polítiques de gènere. 4. Les possibilitats ofertes per les polítiques municipals. 5. Les polítiques municipals per a la igualtat d'oportunitats i de gènere a Catalunya: presentació de la recerca. 6. Variables independents estructurals i de context. 7. Variables independents de contingut polític: els instruments polítics utilitzats. 8. Variables independents de contingut polític: matisos de contingut. 9. Tipologia de municipis segons la seva definició de les polítiques per a la igualtat d'oportunitats i de gènere. 10. Conclusions: Polítiques municipals de gènere. Apèndix 1. Consideracions referents al mètode. Apèndix 2. Característiques dels municipis de cada un dels models. Bibliografia. ■

FUNDACIÓ
Jaume Bofill
JAUME
BOFILL

El *Punt a la i* és un full que informa de les recerques que han estat promogudes per la Fundació Jaume Bofill. Totes les que s'hi inclouen es poden consultar a la nostra biblioteca dins dels horaris d'atenció al públic. En aquest full també s'indiquen tots aquells treballs dels quals se'n preveu la publicació.

Punt a la i

Núm. 112 / Gener 2005

La participació ciutadana a través de les noves tecnologies. Estratègies per a la utilització de Consensus

Fundació Jaume Bofill

Publicat a la col·lecció Finestra Oberta núm. 42

El projecte "Consensus, ciutadans en xarxa" es un projecte impulsat des de finals de l'any 2000 per la Fundació Jaume Bofill juntament amb l'Institut Català de Tecnologia, el Consorci Localret i una desena d'ajuntaments catalans. El seu objectiu principal ha estat la construcció d'una eina interactiva a Internet que facilita la informació, la consulta i la participació ciutadana en l'àmbit local. El 2004 va entrar en funcionament i tots els ajuntaments de Catalunya que ho vulguin es poden sumar al projecte i utilitzar l'eina.

Aquesta publicació que ressenyem recull un seguit de recomanacions i estratègies metodològiques per orientar els ajuntaments en la utilització de les noves tecnologies en general i específicament l'eina Consensus, en els seus processos de participació ciutadana. El document s'ha elaborat a partir del treball de diferents experts en participació però, sobretot, a partir de l'experiència acumulada i compartida pels diversos

ajuntaments que han participat en el projecte.

ÍNDEX: I. Introducció: El projecte "Consensus, ciutadans en xarxa". II. Les TIC com a instrument de participació ciutadana. III. Deu estratègies per utilitzar Consensus com a espai de participació ciutadana. 1. Tenir clars els objectius. 2. Decidir correctament quins espais i instruments cal utilitzar en funció del tipus de participació que volem. 3. Triar bé les persones que administren i dinamitzen els processos. 4. Definir qui volem que participi i si cal regular la participació. 5. Utilitzar les eines adequades per a la informació. 6. Utilitzar les eines adequades per a la comunicació. 7. Utilitzar les eines adequades per a la consulta. 8. Utilitzar les eines adequades per a la deliberació. 9. Utilitzar les eines adequades per a la decisió. 10. Trobar estratègies perquè la gent participi. IV. Índex analític. ■

Pressupostos participatius: per on comencem?

Ismael Blanco i Irene Lop

Publicat a la col·lecció Debats núm. 8

Diversos governs locals catalans, constituïts a partir de les darreres eleccions municipals del juny de 2003, han manifestat la seva intenció de posar en marxa processos de pressupost participatiu en les seves ciutats. Aquesta publicació vol ser una eina de reflexió sobre com es poden aplicar pressupostos participatius en els municipis catalans i, en aquest sentit, pretén ajudar a tots aquells governs locals que tinguin en marxa o que vulguin iniciar processos d'aquestes característiques. Per elaborar aquest document s'ha

comptat amb la col·laboració de diverses persones expertes totes en participació ciutadana, algunes de les quals han intervingut directament en experiències de pressupostos participatius. A través d'entrevistes i d'una jornada de reflexió, aquestes persones han ajudat a plantejar i a debatre interrogants al voltant d'aquest tipus de procés, tot apuntant els reptes principals que planteja la implementació dels pressupostos participatius a Catalunya.

ÍNDEX: Presentació. I. Pressupostos participatius: de camí cap a Europa. 1. Què són els pressupostos participatius i com s'organitzen? 2. Els pressupostos participatius de Rubí. 3. Els pressupostos participatius de Còrdova. II. Disseny de pressupostos participatius: criteris i alternatives. 1. Quins objectius volem assolir amb els pressupostos participatius? 2. On som? 3. El disseny organitzatiu del procés. III. Per saber-ne més... 1. Bibliografia. 2. Recursos a Internet. Annex. Llista de persones que han col·laborat en l'elaboració d'aquest document. ■

Olot 17.800. Els nous olotins

Institut d'Estudis Socials de la Garrotxa (Id'ESGA). Xavier Casademont, Jordi Feu, Francesc Guinart, Coralí Las Heras, Anna M. Pla, Òscar Prieto, Jordi Pujol i Estanis Vayreda

Publicat pel Museu Comarcal de la Garrotxa

L'objectiu general de la recerca ha estat estudiar, des d'una perspectiva fonamentalment sociolò-

gica, la immigració que va arribar a la ciutat d'Olot entre els anys 1900 i 2003. La recerca ha estat realitzada per l'Institut d'Estudis Socials de la Garrotxa (Id'ESGA) arran de l'encàrrec que li va fer el Museu Comarcal de la Garrotxa (MCG) el setembre del 2003, i ha rebut el suport de la Fundació Jaume Bofill.

El treball du a terme una investigació centrada en el fet migratori en el transcurs de tot un segle i, per tant, permet donar compte dels patrons que es repeteixen en els diferents col·lectius de persones immigrades en àmbits com l'habitatge, el món laboral o la integració. En aquest estudi es recupera la memòria històrica de les migracions que ha viscut la ciutat i es donen pistes de com afrontar els fluxos migratoris recents.

ÍNDEX: Introducció. La immigració a Olot entre el 1900 i el 2003. 1900-1907: L'herència del segle XIX. 1908-1919: Recuperant el tren de la modernitat. 1920-1935: Bonança econòmica i primera gran arribada de nous immigrants. 1936-1949: De la Guerra Civil a la dura postguerra. 1950-1974: Una nova ciutat per a una nova població. 1975-1990: La transició cap a un nou model migratori. 1991-2003: La internacionalització de la immigració. 1900-2003: La immigració a Olot. Una anàlisi global. Monografies temàtiques sobre la immigració més recent a Olot. Parallelismes entre els diferents processos migratoris a Olot. Epíleg. Agraïments. Bibliografia. ■

Una mirada des de les famílies migrants equatorianes i el paper de l'educació a Catalunya

Claudia Pedone

El treball analitza el significat que té per les famílies migrants equatorianes l'accés a l'educació dels seus fills. Recull els efectes de l'última crisi socioeconòmica i política de l'Equador que ha portat a la sortida

massiva de ciutadans; aborda les transformacions (de gènere i generacionals) en les relacions familiars i els conflictes dins de l'àmbit familiar en el nou context de reagrupaments familiars, i analitza el paper de l'educació en les famílies equatorianes. Entre els resultats de la recerca destaca el fet que la feminització del flux migratori ha produït profundes transformacions familiars, a nivell de gènere i generacionals, que estan vinculades al grau de conflictivitat en la incorporació dels joves equatorians a l'escola. Per altra banda, les condicions socioeconòmiques i residencials, com l'edat d'inserció en el sistema educatiu seran determinants en la seva adaptació social.

També destaca que el context bilingüe de l'escola no suposa un impediment per al rendiment escolar d'aquest col·lectiu però, tot i que l'escola és un espai privilegiat on es troben joves de bagatges culturals diferents, les relacions entre ells no acostumen a transcendir fora d'aquest entorn i no porten integració ni interacció entre els col·lectius d'origen immigrant i els autòctons.

ÍNDEX: Introducció. 1. L'Equador i la globalització excoent. 2. Transformacions en les relacions familiars de la població equatoriana migrant a l'Estat espanyol. 3. Una mirada des de les famílies equatorianes i el paper de l'educació a Catalunya. Conclusions. Apèndix metodològic. ■

Arguments adolescents. El món dels adolescents explicat per ells mateixos

Jaume Funes (dir.), Núria Casas (coord.), Anna Berga, Marta Comas, Teresa Climent, Jesús Vilar,

Pere Fernández, Gemma Funes i Núria Ollé

Disponible als webs de la Fundació Jaume Bofill, l'Observatori Català de la Joventut i el Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya

Al llarg de dos cursos s'ha estat treballant amb un grup significatiu d'adolescències diferents pertanyents a dotze instituts de Catalunya, a partir d'un quadern qüestionari, sobre quines eren les seves maneres i els seus arguments per entendre la realitat que els envolta. A partir d'aquest quadern-qüestionari se'ls ha preguntat, però també s'ha contrastat i discutit la informació recollida i, de manera especial, s'han considerat les visions de les persones adultes amb què es relacionen.

La recerca-acció aporta criteris innovadors sobre com analitzar el món adolescent i com es generen les diferents formes de practicar les adolescències. La part del treball que ara es divulga aporta les visons dels nois i noies sobre la seva pròpia adolescència (una etapa per ser feliç i experimentar), les relacions familiars (el conflicte i la confiança depenen dels recursos adults per entendre l'adolescència), les dinàmiques en els territoris escolars (a l'escola s'hi està bé) i, finalment, les seves lectures del món actual (aquest món necessita una bona esmena a la totalitat).

ÍNDEX: 1. Tot pot ser una qüestió de mirades. 2. Els contextos, o les diverses possibilitats de ser adolescent. 3. Sentits i significats d'una etapa complexa. 4. Relacionar-se amb els altres: la família. 5. El territori escolar. 6. Mirades i posicionaments davant el món. Resum, interrogants i propostes. ■

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

El **Punt a la i** és un full que informa de les recerques que han estat promogudes per la Fundació Jaume Bofill. Totes les que s'hi inclouen es poden consultar a la nostra biblioteca dins dels horaris d'atenció al públic. En aquest full també s'indiquen tots aquells treballs que han estat publicats i aquells dels quals se'n preveu la publicació.

Punt a la i

Núm. 113 / Maig 2005

Estructura social i desigualtats a Catalunya. Volum I: Classes socials, educació, treball i usos del temps. Volum II: Pobresa, salut, joventut, habitatge i llengua

Fundació Jaume Bofill

Publicat a la col. Polítiques, 46

El Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD) és una enquesta longitudinal per a l'estudi de l'estructura i les desigualtats socials a Catalunya impulsada per la Fundació Jaume Bofill. D'una banda vol oferir a la comunitat investigadora les dades socials necessàries per a l'anàlisi de la societat catalana. I també espera poder fer arribar els resultats dels estudis a les administracions públiques catalanes perquè puguin revisar, reorientar i impulsar noves actuacions en matèria de polítiques socials. Aquesta completa publicació de dos volums recull les recerques principals elaborades a partir de l'explotació de les dades de la primera onada del PaD, la corresponent als anys 2001-2002. L'anàlisi abraça un ventall de temes molt ampli i divers (classes socials, educació, treball, habitatge, salut, llengua, etc.). Aquest ampli ventall, però, és només una mostra de les possibilitats que ofereix el PaD com a font de dades per a l'anàlisi de la societat catalana i les desigualtats

socials que la caracteritzen. La publicació inclou també un cd-rom amb una mostra parcial de les dades d'aquesta primera onada perquè els usuaris puguin fer operacions d'anàlisi estadística descriptiva i multivariant.

ÍNDEX: VOLUM I. o. Presentació. Jordi Sánchez. 1. El Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD). Laia Pineda. 2. Les classes socials a Catalunya: desigualtats en les condicions de vida dels grups socials. Cristina Sánchez. 3. Dues cruïlles del sistema escolar: l'accés a l'escola pública i a l'ensenyament secundari postobligatori. Xavier Bonal, Xavier Rambla i Marc Ajenjo. 4. Les desigualtats en el mercat de treball. Albert Recio i Carolina Recio. 5. El repartiment del treball domèstic i familiar. Cristina Sánchez. 6. La gestió del temps quotidià: dificultats d'encaix, escassetat i desigualtats. Sara Moreno. VOLUM II. 1. La pobresa a Catalunya: pobresa monetària i privació a Catalunya a principis del segle XXI. Sara Ayllón, Magda Mercader (coord.) i Xavier Ramos. 2. Les desigualtats socials i la salut a Catalunya. Cristina Sánchez. 3. Una visió de la joventut a Catalunya. Pau Miret. 4. Els fills: present i futur. Cristina Sánchez, Núria Quintana i Hug Llàcer. 5. Els habitatges de la població catalana. Carme Trilla i Joffre López. 6. Les llengües a Catalunya. Albert Fabà. ■

La Renda Bàsica de Ciutadania. Una proposta viable per a Catalunya

Jordi Arcarons, Àlex Boso, José Antonio Noguera i Daniel Raventós. Publicat a la col. Polítiques, 45.

Anàlisi de la proposta de la Renda Bàsica des de diferents punts de vista, i formulació propostes concretes per a Catalunya, viables des d'un punt de vista financer i amb un impacte distributiu progressiu. Després de justificar

normativament la RB i de discutir amb detall els seus avantatges i la seva articulació dins de l'Estat del benestar, se'n formulen i avaluen vuit propostes d'aplicació elaborades amb un programa de microsimulació que ha treballat amb una base de dades real de quasi 210.000 declarants d'IRPF a Catalunya. Cada simulació també detalla l'impacte redistributiu que tindria la seva aplicació en la renda de les persones. Els resultats d'aquesta anàlisi fan ser optimistes pel que fa al futur de la Renda Bàsica.

ÍNDEX: Prefaci. 1. La justificació de la Renda Bàsica i les crítiques més freqüents. 2. La Renda Bàsica com a proposta de reforma de l'Estat de benestar. 3. Viabilitat financera i impacte distributiu d'una Renda Bàsica a Catalunya: Un exercici de microsimulació. 4. Una aproximació empírica a la viabilitat política d'una Renda Bàsica a Catalunya. 5. Epíleg. Bibliografia. Índex analític. ■

Educació i immigració: l'acollida als centres educatius

Miquel Àngel Alegre Canosa
Publicat a la col. Polítiques, 44.

Aquesta recerca analitza els sistemes d'acollida als centres catalans de secundària i aporta coneixement per promoure processos d'acollida globals que vagin més enllà de l'àmbit estricte de l'escolarització. El llibre proporciona, d'una banda, la descripció de les característiques dels sistemes d'acollida

que s'estan desenvolupant als centres catalans de secundària, i, d'altra banda, elements de crítica recollint les aportacions del personal docent, tot constatant les distàncies observades entre discurs i pràctica. Inclou, també, informació i reflexions útils per al disseny de polítiques públiques en aquesta qüestió, en un moment en què els canvis anunciats poden requerir més que mai sistemes d'avaluació i recerca aplicada com la desenvolupada aquí.

ÍNDIX: 1. Introducció. 2. Els processos d'acollida inicial. 3. Els processos d'escolarització. 4. Els processos relacionals. 5. Reflexions pràctiques. Bibliografia. Annex: Programa de la Jornada de Contrast. ■

Les desigualtats territorials en l'ensenyament a Catalunya

Xavier Bonal, Xavier Rambla i Marc Ajenjo
Publicat a la col. Polítiques, 43.

Contribució important al coneixement d'un tema poc investigat fins ara com és la distribució de les oportunitats educatives en el territori. En un context de canvis socials com els que envolten l'educació a Catalunya avui, aporta un conjunt de dades i reflexions per conèixer la realitat dels processos i els resultats educatius, i disposar d'informació fonamental per a la presa de decisions polítiques en educació amb l'objectiu de reduir i eliminar les diferents expressions de les desigualtats educatives. El rigor metodològic i l'enfocament original fan d'aquest llibre un material molt valuós per als professionals de l'ensenyament.

ÍNDIX: 1. Introducció. 2. La situació de l'ensenyament a Catalunya: una visió de conjunt. 3. La distribució territorial de l'escolarització:

els règims escolars comarcals. 4. La distribució territorial dels processos i dels resultats escolars. 5. La construcció d'un índex de necessitats educatives comarcals. 6. Dues cruïlles del sistema escolar: l'accés a l'escola pública i a l'ensenyament secundari postobligatori. 7. Conclusions. Bibliografia. ■

Governance urbana i polítiques d'inclusió socioespacial. Una anàlisi comparada entre els casos del Raval i de la Trinitat Nova

Ismael Blanco i Fillola
Tesi de doctorat

Aquesta tesi defensa que els canvis socials de les últimes dècades sotmeten a fortes pressions de canvi les formes tradicionals de govern de les ciutats. El territori es revaloritza com a espai de resolució de conflictes i es desenvolupen noves xarxes de governança urbana. Es defensa que més enllà dels condicionants estructurals, la intensitat i la direcció que prengui el canvi polític depèn dels valors i de les voluntats polítiques dels actors. Així, diferents tipus d'actors donen diferents tipus de respostes als reptes de la societat post-industrial. Tant les polítiques de regeneració urbana al Raval com el Pla Comunitari de la Trinitat Nova reflecteixen tendències innovadores importants en l'àmbit de les polítiques urbanes d'inclusió socioespacial. Això no obstant, les diferències quant a la composició i estructura de la xarxa d'actors que ha protagonitzat un i altre cas es tradueixen en models d'intervenció en els barris significativament diferents.

ÍNDIX: Introducció. Marc teòric: Governance urbana i polítiques d'inclusió socioespacial. 1. Autonomia política local. 2. El govern de les ciutats. 3. Exclusió social urbana i polítiques per a la inclusió socioespacial. 4. Síntesi del marc teòric. Estudis de cas: Polítiques

de regeneració urbana del Raval i Pla Comunitari de la Trinitat Nova. 1. Barcelona: Dinàmiques de canvi polític i social. 2. Polítiques de regeneració urbana al Raval. El Pla Comunitari de la Trinitat Nova. 4. Anàlisi comparada entre les polítiques de regeneració urbana del Raval i el Pla Comunitari de la Trinitat Nova. Conclusions. ■

Geografies adolescents a secundària. Els posicionaments dels fills i filles de famílies d'origen immigrat en els mapes relacionals i culturals articulats en l'àmbit escolar

Miquel Àngel Alegre Canosa
Tesi de doctorat

La tesi analitza com els joves i les joves d'origen estranger viuen i es posicionen en les geografies adolescents de l'escola. L'objectiu bàsic ha estat interpretar i explicar les raons i les implicacions d'aquestes experiències. En l'apartat relacional s'analitzen les posicions que els joves immigrants ocupen en les xarxes d'amistat i companyia que s'estructuren a l'aula i al pati. En l'apartat cultural s'examina com aquests joves perceben les diferents manifestacions de les cultures adolescents que s'identifiquen en els instituts estudiats. Aquest doble exercici es basa en el treball d'observació participant, entrevistes en profunditat i grups de discussió realitzats a dos centres públics d'ESO de l'àmbit metropolità. Les conclusions de la recerca permeten qüestionar algunes de les virtuts atribuïdes a la hipòtesi del contacte intercultural.

ÍNDIX: 1. Introducció. 2. Les geografies adolescents; 3. Immigració i geografies adolescents a l'escola. 4. Model d'anàlisi i usos metodològics. 5. Geografies adolescents a l'escola. Els mapes culturals. 6. Geografies adolescents a l'escola. Els mapes relacionals. 7. Geografies adolescents a l'escola. Posicionaments dels joves d'origen immigrat. 8. Reflexions finals. 9. Bibliografia. ■

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

El *Punt a la i* és un full que informa de les recerques que han estat promogudes per la Fundació Jaume Bofill. Totes les que s'hi inclouen es poden consultar a la nostra biblioteca dins dels horaris d'atenció al públic. En aquest full també s'indiquen tots aquells treballs que han estat publicats i aquells dels quals se'n preveu la publicació.

Punt a la i

Núm. 114 / Juliol 2005

La immigració a Catalunya avui. Anuari 2004

Mònica Nadal i M. Jesús Larios
(directores)

Publicat a la col. Polítiques, 47

Informe exhaustiu i interdisciplinari sobre la realitat de la immigració durant l'any 2004. Es tracta de l'únic treball que segueix de manera sistemàtica l'evolució de la immigració a Catalunya tot analitzant l'impacte que té aquest fenomen al nostre país. Conté l'anàlisi rigorosa de les novetats legislatives en matèria d'immigració, d'una banda, i l'anàlisi de les dades de població estrangera disponibles en diversos registres sectorials, de l'altra. El llibre s'estructura en tres parts. La primera analitza les novetats legislatives i jurisprudencials produïdes al llarg de l'any i aborda l'impacte de la immigració en l'ordenament jurídic. La segona part fa una aproximació a les dades més recents sobre la població estrangera en el territori, el sistema educatiu i el mercat de treball obtingudes fins a 1 de gener del 2005. La tercera part és un recull sintètic i sistemàtic de la informació sobre la qual s'han dut a terme les anàlisis anteriors. Aquest informe s'ofereix com una eina útil a totes les persones, professionals i estudioses de l'àmbit de les ciències jurídiques i socials,

interessades a seguir l'evolució de la immigració a Catalunya.

ÍNDIX: Presentació. Jordi Sánchez. Valoració general de l'any. Mònica Nadal i M. Jesús Larios. **ANÀLISI JURÍDICA.** 1. Nou Reglament d'Estrangeria. Eduard Roig. 2. El dret a l'educació dels immigrants. Alguns aspectes normatius i jurisprudencials destacables. M. Jesús Larios. 3. Llocs de culte i urbanisme. Juli Ponce. 4. La gestió administrativa en matèria d'estrangeria durant l'any 2004 a Catalunya: obligatorietat de compareixença personal davant l'Administració d'estrangeria. Imma Mata. 5. Les mesures per a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació aprovades pel legislador espanyol. Markus González. 6. El tractament del règim d'estrangeria pels Tribunals al llarg de l'any 2004. David Moya. 7. Notes sobre les propostes de reforma de l'Estatut d'Autonomia en matèria d'immigració. Laura Diez. **ANÀLISI SOCIOLÒGICA.** 8. La població estrangera a Catalunya. Sònia Parella. 9. L'alumnat estranger a Catalunya. Mònica Nadal i Marc Serra. 10. La inserció laboral de la població estrangera immigrada a Catalunya. Miguel Pajares. 11. Les condicions de vida de la població d'origen no comunitari i els nous reptes que planteja la gestió de la diversitat en la Catalunya d'avui. Rosa Mur. 12. Immigració i diversitat religiosa: les novetats permanents. Joan Gómez, M. del Mar Grieria i Agustí Iglesias. **ANNEXOS.** 1. Cronologia dels fets més rellevants de l'any 2004. Sean Donaldson. 2. Legislació i jurisprudència destacada de l'any 2004. David Moya. 15. Ressenyes de publicacions recents sobre immigració. Sònia Parella. 16. La població estrangera a Catalunya en xifres. Mònica Nadal i Marc Serra. ■

La formació de persones adultes a Catalunya: propostes per afavorir la participació i evitar la desigualtat

Montserrat Casamitjana, Miquel Casanovas i Alfons Formariz
Publicat a la col. Debats, núm. 9

El traspàs efectiu de la formació de persones adultes al Departament d'Educació ha acabat amb quinze anys de gestió per part

del Departament de Benestar Social. El canvi de departament era un bon moment per iniciar un debat sobre els objectius, models i estratègies d'aquesta formació específica. Aquest informe dibuixa un panorama de futur que pot desenvolupar-se amb un consens socialment ampli. Tracta d'unes propostes que es refereixen fonamentalment a) a la formació de base o, si es vol, a la formació en competències acadèmiques, ciutadanes i laborals bàsiques, i b) a la formació de base gestionada directament per la Generalitat des dels seus centres i aules, perquè aquest camp i aquest marc institucional concrets van ser l'objecte de l'Acord per a un govern catalanista i d'esquerres a la Generalitat de Catalunya.

ÍNDIX: Preliminar: propòsit i resum del document. 1. Reptes socials i nou escenari polític. 2. La formació de persones adultes. 3. Marques de la desigualtat educativa: algunes dades. 4. Alguns referents europeus. 5. La rica tradició de Catalunya en FpA. 6. Objectius que hauria d'assolir la FpA i principals característiques. 7. Propostes. Bibliografia i documentació. Webs. Annex. Participants en el grup de debat. ■

La qualitat de la participació: una proposta d'indicadors

Eva Anduiza i Sergi de Maya
Publicat a la col·lecció Finestra Oberta, núm. 43

Aquest estudi recull algunes orientacions per a l'avaluació de la

qualitat dels processos i mecanismes de participació ciutadana, amb l'objectiu d'establir un sistema d'indicadors clar i accessible que pugui ser utilitzat per totes aquelles persones interessades a avaluar un mecanisme participatiu: els mateixos participants, els tècnics en participació o les institucions implicades, entre altres. El treball ofereix una perspectiva acotada que permet identificar de manera clara, concreta i senzilla els àmbits de participació que es consideren més importants, alhora que estableix els ideals normatius a través dels quals aquests àmbits es poden avaluar. Es divideix en dues parts, una analítica i conceptual on s'introdueix el concepte de qualitat en els processos de participació i com mesurar-la; i una altra que presenta una bateria de vint indicadors que configuren una guia per avaluar la qualitat dels processos participatius.

ÍNDEX: Introducció. PRIMERA PART. 1. La qualitat en els processos participatius. Àmbits, aspiracions, normatives i indicadors 2. Avaluació per indicadors. SEGONA PART. 3. Proposta d'indicadors per mesurar la qualitat dels processos participatius. Primer àmbit: Qui participa? Segon àmbit: Sobre què es participa? Tercer àmbit: Com es participa? Quart àmbit: Quines són les conseqüències del procés? 4. Apèndix. 5. Bibliografia. ■

Joves, Creació i Comunitat

Marta Ricart, Xavier Pérez i Carme Mayugo (coordinadors)
Publicat a la col·lecció Finestra Oberta, núm. 41

En un moment en què les polítiques socials, educatives i culturals per a joves que es duen a terme a Catalunya evolucionen en un sentit que està lluny de contribuir a resoldre els greus problemes de desigualtat o ex-

clusió existents, trobem un gran nombre d'experiències interessades a relacionar l'expressió i la creació artística amb el canvi social; unes experiències que, sovint, tiren endavant sense el reconeixement ni el suport necessaris. Aquest document és fruit de les reflexions generades pel grup de treball Joves, Creació i Comunitat format per professionals diversos que, amb l'impuls de la Fundació Jaume Bofill ha promogut el debat i la reflexió al voltant del treball amb joves des de la creació artística i el treball comunitari tot cercant el desenvolupament integral de la persona. El grup de treball ha cercat noves estratègies per motivar els joves i afavorir la inclusió social; ha difós experiències innovadores (de Catalunya i de l'estranger) de treball amb joves a partir de la creació artística; ha afavorit l'intercanvi d'experiències entre els educadors; i ha contribuït a la difusió entre els diferents sectors de la societat de la idoneïtat de treballar des de l'expressió artística i el treball comunitari en la lluita contra l'exclusió social.

ÍNDEX: 1. Introducció. 2. Joves, Creació i Comunitat. Definició conceptual. Des d'on estem parlant. 3. Estat de la qüestió. 4. Propostes. 5. Experiències. 6. Bibliografia. ■

Estan els objectius de l'Administració Tributària condicionats per la rendibilitat electoral i l'actitud cívica de la ciutadania?

Alejandro Esteller Moré

Quins factors determinen el nivell d'incompliment fiscal dels contribuents a l'IRPF? Quins factors expliquen els esforços de l'AEAT per reduir aquest nivell

d'incompliment? Per analitzar-ho s'identifica un nivell potencial de pressió fiscal que es compara amb el nivell real, cosa que dóna peu a calcular el grau d'incompliment fiscal per províncies per al període 1993-2000. Així, el nivell de compliment fiscal en aquest període va ser del 82,26% amb diferències importants entre províncies i comunitats autònomes. L'estructura productiva és cabdal a l'hora d'explicar l'incompliment fiscal, de manera que els sectors de la construcció i de serveis contribueixen a augmentar l'incompliment fiscal, a diferència del que ocorre amb el sector agrícola, mentre que un elevat percentatge d'autònoms sobre el total d'ocupats també incrementa el nivell d'incompliment fiscal. L'augment del tipus impositiu marginal i un alt percentatge de població gran porten a un augment del nivell de compliment fiscal. D'altra banda, s'ha identificat una estreta connexió entre l'AEAT i el poder polític, de manera que s'observen menys esforços de l'AEAT els anys d'eleccions i els anys en què els finances públiques de l'Estat estan sanejades. Igualment, es comprova com factors de "competència electoral" afecten els esforços de l'AEAT per províncies, i finalment es demostra que els esforços per garantir el compliment fiscal a l'IRPF són menors en les comunitats on el percentatge de participació de l'Estat a la recaptació és menor.

ÍNDEX: 1. Introducció. 2. La tecnologia impositiva. 3. Marc de l'anàlisi empírica. 4. Resultats de l'anàlisi empírica: nivell i determinants del compliment fiscal per províncies a l'Impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF). 5. Conclusions i recomanacions de política econòmica. 6. Bibliografia. Apèndix. ■

FUNDACIÓ
Jaume
BOFILL

El *Punta la i* és un full que informa de les recerques que han estat promogudes per la Fundació Jaume Bofill. Totes les que s'hi inclouen es poden consultar a la nostra biblioteca dins dels horaris d'atenció al públic. En aquest full també s'indiquen tots aquells treballs que han estat publicats i aquells dels quals se'n preveu la publicació.

Punt a la i

Núm. 115 / Novembre 2005

Evolució de les desigualtats en la salut a Catalunya

Carme Borrell i Joan Benach
(coordinadors)

Publicat a la col·lecció Polítiques
núm. 48

Aquest llibre, resultat de la col·laboració entre la Fundació Jaume Bofill i el CAPS, analitza l'evolució de les desigualtats en la salut a Catalunya des de la dècada dels noranta fins a l'any 2002. Es tracta d'un estudi que dona continuïtat al que es va publicar en aquesta mateixa col·lecció l'any 2003 i que se centra, especialment, en l'evolució que han experimentant aquestes desigualtats en els darrers anys. Al llarg dels diversos capítols es posa en evidència que a Catalunya continuen existint desigualtats en la salut segons la classe social, les àrees geogràfiques i el gènere. D'acord amb les dades analitzades (Enquesta de Salut del 2002) les persones de classes socials menys afavorides i d'àrees geogràfiques amb menys recursos són les que tenen els pitjors indicadors de salut. Les dones declaren una pitjor salut —segons la seva percepció— que els homes, tot i tenir una esperança de vida més llarga. També s'hi tracten l'evolució de les desigualtats en els estils de vida (consum de tabac, alcohol, exercici físic i sobrepès), en la salut de les persones immigrades i en aspectes relacionats amb els serveis sanitaris i la salut laboral.

Novament, es posa en evidència l'existència de desigualtats en salut en cada un dels aspectes analitzats. El llibre inclou un seguit de recomanacions adreçades prioritàriament a les institucions públiques amb l'objectiu d'obrir un debat social i polític que faciliti la posada en marxa d'intervencions adreçades a reduir les desigualtats existents.

ÍNDEX: Presentació. 1. Introducció. Els eixos de la desigualtat, l'anàlisi de la seva evolució i les polítiques per reduir-la. 2. Les desigualtats geogràfiques en àrees petites. 3. Les desigualtats en l'estat de salut i la malaltia. 4. Les desigualtats en els estils de vida. 5. Les desigualtats en la utilització de serveis sanitaris. 6. Les desigualtats de gènere en la salut. 7. Nous elements en salut i immigració. 8. Les desigualtats en la salut laboral. 9. Recomanacions. Annex. ■

La política i la participació: polítics, partits i eleccions

Joan Font (coordinador)

Publicat a la col·lecció Polítiques
núm. 49

Aquest llibre aborda obertament una reflexió a l'entorn de la política i la participació a partir de tres recerques específiques i inèdites elaborades per tres equips investigadors que havien d'aportar llum sobre aquesta qüestió i donar resposta a alguna de les moltes preguntes que s'han anat formulant els darrers anys. El que el fa més interessant és, per un costat, la inexistència de recerques que abordin de manera similar aquestes

qüestions i, per un altre costat, la possibilitat d'analitzar paral·lelament tres recerques que malgrat tenir subjectes d'anàlisi diferenciats, estan motivades per les mateixes preocupacions. Cada equip ha funcionat amb autonomia però de manera coordinada amb els altres, tant pel que fa als plantejaments com a les discussions metodològiques.

De les diverses conclusions a què s'arriba, una en sobresurt per la seva importància i transcendència: la participació no escapa a les breuges polítiques que es donen en l'àmbit local. En general la participació és percebuda com una realitat que tindrà efectes sobre el procés electoral i que pot ser clarament utilitzada per reforçar o debilitar determinades posicions en el marc d'un debat polític d'àmbit local. Probablement no és la millor notícia que podríem esperar, ja que això pot dificultar la construcció d'un consens sòlid sobre l'oportunitat de blindar del debat i les interferències polítiques la construcció metodològica dels processos participatius i la seva pràctica. La part positiva és que, afortunadament, disposem de diversos exemples on malgrat les fortes discrepàncies existents en el municipi en qüestió, s'han construït processos participatius exempts de tibat i, sobretot, s'ha evitat la seva instrumentalització partidista.

ÍNDEX: Presentació. 1. Introducció. 2. Els polítics i la participació. 3. Els partits i la participació.

4. Les eleccions i la participació. 5. Conclusions: les relacions entre política i participació. Bibliografia. ■

Vides al descobert. Els mons viscuts del fenomen "sense sostre"

Elisabet Tejero

i Laura Torradella

Publicat a la col·lecció Polítiques
núm. 50

Què hi ha darrere la imatge d'una persona "sense sostre"? Quina és la seva història? És tan diferent de la nostra? Quin és el paper de les institucions i de la societat davant d'un fenomen aliè per l'estranyesa que provoca, i invisible per la indiferència que suscita? Amb *Vides al descobert* les autores han volgut donar resposta a aquests i altres interrogants a través de l'anàlisi de les trajectòries biogràfiques de persones que han perdut el seu habitatge i, sovint, també el seu lloc en el món.

Però els camins recorreguts per les persones sense sostre mostren els petits i no tan petits canvis de rumb que fan possibles nous començaments... començaments que, en molts casos, no haurien estat viables sense la intervenció d'entitats públiques i privades sense ànim de lucre. El desenvolupament de polítiques que, per una banda, protegeixin i, per l'altra, emancipin les persones en situació de pobresa i exclusió social no només és possible sinó que és del tot necessari, especialment i amb urgència quan ens referim a l'habitatge social. En definitiva, descobrir les històries dels considerats socialment exclosos desvetlla que sovint les aparences enganyen i que allò que està al marge explica el centre més del que pensem.

ÍNDEX: Presentació. 1. Introducció. 2. Identificació del fenomen "sense sostre". 3. L'aproximació teoricometodològica. 4. Perfils biogràfics. 5. Els mons viscuts del fenomen "sense sostre". 6. Conclusions finals i aportacions sociopolítiques. Bibliografia. ■

Envelliment i habitatge. El problema residencial de la gent gran a Catalunya

Jordi Bosch i Meda. Doctor arquitecte (Universitat Politècnica de Catalunya)

Publicat per l'Obra Social de la Fundació "la Caixa" a la col·lecció Premi Dr. Rogeli Duocastella, 17

Juntament amb l'atenció a la dependència i la pobresa, el problema de l'habitatge és una de les problemàtiques creixents que han d'atendre les polítiques públiques adreçades a la gent gran. Aquest treball té com a objecte avançar en el coneixement quantitatiu, qualitatiu i territorial, present i futur, d'aquesta problemàtica a Catalunya, i, d'alguna manera, pretén omplir el buit que hi ha actualment sobre el coneixement de les condicions residencials de la gent gran a casa nostra. Cal tenir present que aquest coneixement és indispensable per poder plantejar les polítiques adequades. A més, l'opció d'envellir en el propi entorn és, a priori, la millor solució, tant pel que fa a respectar la dignitat, la voluntat i la independència de la persona com, en termes econòmics, a l'hora de comptabilitzar la despesa pública associada als processos d'institucionalització generats per una política d'habitatge deficient.

ÍNDEX: Agraïments. Presentació. I. Qüestions prèvies: marc teòric, conceptual i metodològic. II. El context demogràfic, socioeconòmic i assistencial de la gent gran a Catalunya. III. Les condicions residencials de la vellesa a Catalunya.

IV. Síntesi del problema: conclusions. V. Propostes i reptes de futur. Bibliografia. ■

Parlar la llengua. Anàlisi i propostes per a l'impuls i la millora de l'ús del català oral a l'educació secundària

Maria Paller Casas i Vilalta

Aquesta recerca vol aproximar-se a la realitat sociolingüística d'una tipologia de centres ubicats en zones on el context demolingüístic no facilita l'ús del català, i posar al descobert la precària situació del català com a llengua vehicular i d'interacció en aquests instituts que no garanteixen l'assoliment de la competència oral a l'alumnat que no l'ha rebut per transmissió generacional. En aquest entorn la institució educativa és cabdal per a la transmissió de la llengua i cultura de Catalunya.

El treball de camp és fet amb un enfocament multimetodològic. Aporta dades quantitatives (enquestes fetes a alumnat i professorat) i qualitatives (entrevistes de grup) de centres de primària i secundària del Baix Llobregat i de Vilafranca. L'estudi pretén mostrar la línia discontinua que hi ha en matèria lingüística entre la primària i la secundària i comparar les dues zones territorials.

Com a resultat de la recerca sobresurt la necessitat d'un procés de reflexió, actuació i avaluació per impulsar el canvi i la implicació dels equips directius, personal docent i Administració educativa per millorar l'ús del català.

ÍNDEX: 1. Introducció. Com sorgeix el tema. 2. Treball dut a terme. 3. Resultats obtinguts: dades estadístiques, informe entrevistes. 4. Interpretació contrastada entre les dades quantitatives i qualitatives. 5. Elaboració de propostes. 6. Estudis o cursos realitzats. 7. Conclusions. 8. Bibliografia. 9. Annexos. ■

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

El *Punt a la i* és un full que informa de les recerques que han estat promogudes per la Fundació Jaume Bofill. Totes les que s'hi inclouen es poden consultar a la nostra biblioteca dins dels horaris d'atenció al públic. En aquest full també s'indiquen tots aquells treballs dels quals se'n preveu la publicació.